

TOHUM
TÜRKİYE
OTİZM
ERKEN TANI VE EĞİTİM
VAKFI

HER SINIF BİR TOHUM PROJESİ ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU MAYIS 2025

İçindekiler

Önsöz	3
Giriş	4
Her Sınıf Bir Tohum Projesi Veri Toplama Süreci	6
Katılımcılardan Elde Edilen Veriler	8
A. Okul müdürlerinden elde edilen veriler	8
B. Öğretmenlerden elde edilen veriler	10
Sonuç ve Öneriler	23
Kaynakça	24

Önsöz

Değerli Paydaşlarımız,

Tohum Otizm Vakfı, 15 Nisan 2003 yılında otizm spektrum bozukluğu olan çocukların erken tanısının konularak, özel eğitimi ile topluma kazandırılmasına öncülük etmek ve bu hizmetlerin yurt genelinde yaygınlaştırılması amacıyla kurulan, kar amacı gütmeyen ve kamu yararını gözetten bir sağlık ve eğitim vakfıdır.

Misyonumuz, ülkemizdeki otizmlili çocukların erken tanılanmasını ve tanı alan çocukların ve ailelerinin sağlık, eğitim, meslek edinimi, istihdam, bağımsız yaşam ve kapsayıcı eğitim gereksinimlerinin dünya standartlarında karşılanmasını sağlamaktır. **22** yıl içinde **49** ulusal ve uluslararası proje geliştirerek, Türkiye’de **2.8 milyon** otizmlili çocuk ve ailenin hayatında fark yaratmış bulunuyoruz. Otizmlili çocuklar, akranlarının kolayca edindiği bazı becerileri öğrenirken zorluklar yaşayabilirler. Bu nedenle, öğrenme süreçlerini en iyi şekilde desteklemek ve bireylerin özel ihtiyaçlarına uygun yardımlar sağlamak için sistematik öğretim yöntemleri ve çeşitli materyaller sunmak büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizdeki bazı özel eğitim okullarında ve sınıflarında materyal sınırlılıkları olduğu gözlemlenmektedir. Bu gereksinimleri gidermek amacıyla hayata geçirilen projelerimizden biri “Her Sınıf Bir Tohum” projesidir. 2009 yılından bu yana, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel eğitim sınıflarına, özel eğitim uygulama okullarına ve anaokullarına eğitim ile teknolojik materyaller sunarak, öğretmenler ve otizmlili öğrencilerin ailelerine eğitim desteği sağlamaktayız. Proje, otizmlili çocukların eğitim aldığı özel eğitim sınıflarının donanımını geliştirmeyi, öğretmenlerin mesleki becerilerini artırmayı ve aile bireylerinin ihtiyaç duyduğu konularda bilgi edinmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bugüne kadar **43 ilde 201 özel eğitim sınıfına** eğitim ve materyal gönderilmiş ve öğretmenler ile aileler için çeşitli eğitim programları düzenlenmiştir.

Bu rapor, Ocak 2018 - Nisan 2024 tarihleri arasında projenin uygulandığı okulların ve sınıfların durumunu belirlemek, projeye ilişkin görüş ve önerileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır.

Raporun hazırlanmasında emeği geçen Tohum Otizm Vakfı Eğitim Ar-Ge Direktörü Dr. Nursinem Şirin’e, Eğitim Ar-Ge Koordinatörü Melis Onglu’ya ve Sürekli Eğitim Birim Uzmanı Merve Elmaslı’ya teşekkür ederiz. Ayrıca raporun içeriğini zenginleştiren görüş ve önerilerini bizimle paylaşan Prof. Dr. Bülbin Sucuoğlu’na, Prof. Dr. Gönül Kırcaali İftar’a, Özgül Gürel’e, veri toplama sürecinde görüşlerini paylaşan Uzm. Gül Hayal Korkmaz ve Uzm. Nergiz Koçarslan’a da teşekkür ederiz. Umuyoruz ki bu rapor, otizmlili çocukların eğitim imkanlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalarımızın etkililiğini ortaya koyacak ve otizmlili bireylere sunulan eğitimin niteliğinin artırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Burçak Karakaya
Genel Müdür

Giriş

Tohum Otizm Vakfı, otizmlı çocukların erken tanısının konulması, özel eğitim ile topluma bağımsız bireyler olarak kazandırılmalarına öncülük edilmesi ve bunun yurt çapında yaygınlaştırılması amacıyla, kâr amacı gütmeyen ve kamu yararını gözetten bir sağlık ve eğitim vakfı olarak 15 Nisan 2003 tarihinde kurulmuştur. Vakfın misyonu ülkemizdeki otizmlı çocukların erken tanılanması; tanı alan çocukların ve ailelerinin sağlık, eğitim, meslek edinimi, istihdam, bağımsız yaşam ve kapsayıcı eğitim gereksinimlerinin dünya standartlarında karşılanmasıdır. Vakıf **22** yılda toplam **49** ulusal ve uluslararası proje geliştirmiş ve otizm konusunda yaptığı farkındalık ve savunuculuk çalışmaları, projeleri ve iş birlikleri ile Türkiye’de **2.8 milyon** otizmlı çocuk ve ailenin hayatında fark yaratmıştır.

Otizmlı çocuklar, akranlarının çok kısa sürede ve çok kolay şekilde öğrendiği bazı becerileri, doğal süreçler yoluyla öğrenmede güçlük yaşayabilirler. Bu nedenle becerileri öğrenirken sistematik öğretim ve farklı çeşitlilikte materyal sunmak, öğrenme sürecini optimize etmek ve bireysel ihtiyaçlara uygun destek sağlamak açısından önemlidir. Sistematik öğretim, yapılandırılmış bir yaklaşım sunarak öğrencilerin belirli becerileri daha etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olur. Farklı öğretim materyallerinin kullanılması, otizmlı çocukların farklı biçimde öğrenme stillerine hitap eder, soyut kavramları somutlaştırarak öğrenmeyi ve farklı materyaller açısından becerileri genellemeyi kolaylaştırır. Araştırmalar, bu yaklaşımların otizmlı çocukların bilişsel gelişimini, sosyal etkileşimlerini ve iletişim becerilerini artırmada etkili olduğunu göstermektedir (National Research Council, 2001; Odom et al., 2010; Tekin-İftar & Birkan, 2010). Ancak ülkemizde bazı özel eğitim okullarında ve özel eğitim sınıflarında materyal sınırlılıkları olduğu, Vakfımıza gelen destek taleplerinden anlaşılmaktadır. Bu gereksinimleri karşılamak için Vakfımızın geliştirdiği projelerinden biri de “Her Sınıf Bir Tohum” projesidir. Bu proje ile 2009 yılından bu yana, Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) bağlı genel eğitim okulları içindeki özel eğitim sınıflarına, özel eğitim uygulama okullarına ve özel eğitim anaokullarına eğitim ve teknolojik materyaller sağlamak ve özel eğitim öğretmenleri ile otizmlı öğrencilerin aile bireylerine gereksinim duydukları konularda eğitim desteği sağlanmaktadır. Proje kapsamında, otizmlı çocukların devam ettiği özel eğitim sınıflarının donanımını iyileştirmek, öğretmenlerin mesleki becerilerini artırmak ve aile bireylerinin ihtiyaç duydukları konularda bilgi sahibi olmalarını sağlamak hedeflenmektedir. Bugüne kadar, ülke sınırları içindeki 43 ilde 201 özel eğitim sınıfına eğitim ve teknolojik materyaller gönderilmiş, öğretmenlere ve ailelere eğitimler verilmiştir. Eğitim ve teknolojik materyaller arasında tablet, nesne adlandırma kartları, trambolin, oyun hamuru, hikaye sıralama kartları gibi bilişsel, kaba motor, ince motor ya da ifade edici dil becerileri gibi alanları destekleyen 122 parça materyal bulunmaktadır. Öğretmen ve aile bireylerine yönelik eğitim konuları arasında problem davranışlarla baş etme, otizmlı öğrencilerin özel eğitimi, dil ve iletişim becerilerinin kazandırılması ve afet ve acil durum becerilerinin öğretimi gibi 20 farklı eğitim içeriği bulunmaktadır.

Proje halen devam etmekte olup, daha fazla özel eğitim sınıfına ulaşarak otizmli öğrencilerin eğitim imkanlarını geliştirmeye yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. Projenin adımları aşağıdaki gibidir:

- Türkiye'nin farklı şehirlerinden özel eğitim sınıflarının öğretmenleri ya da okul müdürleri Tohum Otizm Vakfı'na ulaşarak eğitim desteğine ya da eğitim materyallerine ihtiyacı olduğunu yazılı olarak bildirir.
- Gelen talepler arasından, projenin şartlarına uygun ve talep listesinde olan bir sınıf belirlenir ve bu sınıfın gereksinimlerinin devam edip etmediği fotoğraflarla doğrulanır.
- Belirlenen sınıflara sınıfın eğitim kademesine göre eğitim ve teknoloji materyalleri gönderilir. Ardından öğretmen ve aile eğitimleri planlanır.
- Öğretmenlere konu listesi gönderilir. Bu listeden kendileri ve anne-babalar için gereksinim duydukları konuları seçmelerini istenir.
- Eğitimler yüz yüze olarak atölye biçiminde gerçekleştirilir.
- Her eğitim sonunda da mutlaka bir değerlendirme formu ile eğitime ilişkin görüşler alınır. Bu görüşler içeriklerin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır.

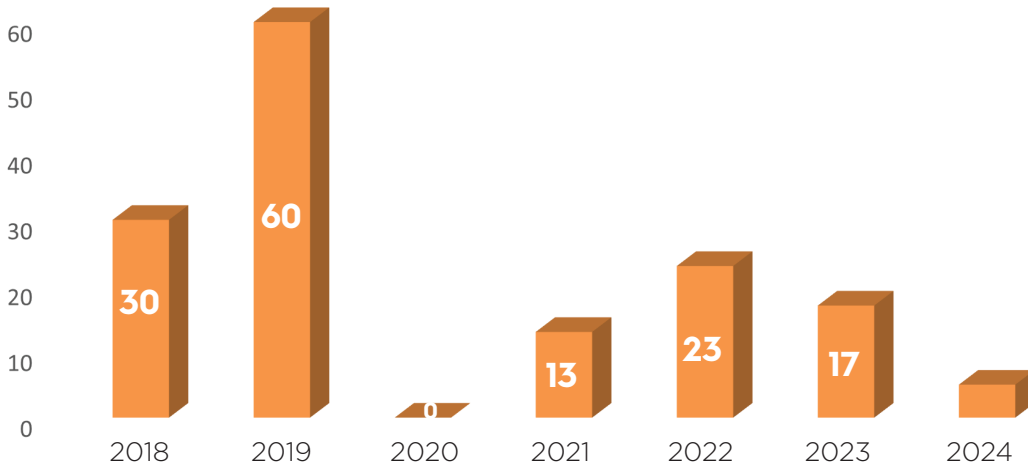
Projenin otizmli çocukların eğitiminde, özel eğitim sınıflarının donanımlarının güçlendirilmesinde ve öğretmenlerle aile bireylerinin bilgilerini arttırmada etkili olup olmadığını ortaya koymak için okul müdürleri ile öğretmenlerin görüş ve önerilerini belirlemek hedeflenmiştir. Bu rapor Ocak 2018 - Nisan 2024 tarihleri arasında projenin uygulandığı okul ve sınıfların durumlarını belirlemek, daha önce kurulan bağı canlandırmak ve projenin sonuçlarını ortaya koymak için oluşturulmuştur. Rapor 3 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde veri toplama süreci, ikinci bölümde katılımcılardan elde edilen veriler ve üçüncü bölümde sonuç ve öneriler sunulmaktadır.

Her Sınıf Bir Tohum Projesi Veri Toplama Süreci

Proje kapsamında 2018 Ocak-2024 Haziran tarihleri arasında projenin uygulandığı 148 sınıfın öğretmenlerinden ve okul müdürlerinden bir örneklem oluşturulmuştur. Grafik 1'de 2018-2024 arası yıllara göre proje uygulanan sınıf sayıları sunulmaktadır.

Grafik 1: 2018-2024 yılları arasında SDP yapılan sınıf dağılımı

*Pandemi nedeniyle 2020 yılında proje durduruldu.

Veri toplama sürecine ilişkin aşağıdaki basamaklar izlenmiştir:

- a. Verilerin iki biçimde toplanması kararlaştırılmıştır. İlk olarak okul müdürleri ile telefon görüşmesi yapılacak, ardından da okul müdürleri aracılığı ile öğretmenlere bir google form iletilecektir.
- b. Okul müdürleri ile telefonda konuşmak için bir soru seti ve öğretmenlerden veri toplamak için bir google form oluşturulmuştur.
- c. Google form; (1) demografik bilgiler, (2) eğitim ve teknoloji materyallerinin değerlendirilmesi, (3) sunulan eğitimlerin etkisinin değerlendirilmesi, (4) eğitimlerin güncellenmesi ve (5) KVKK onayı olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır.
- d. Oluşturulan soru setleri ve google forma ilişkin Tohum Otizm Vakfı Bilimsel Danışma Kurulu'nun (BDK) 2 üyesinden, 2 özel eğitim uzmanı vakıf çalışanından ve Vakıf yönetim kurulundan görüş ve onay alınmıştır.
- e. Soru setlerinin ve formun revize edilmesinin ardından 2,5 hafta boyunca veriler toplanmıştır.
- f. Toplamda **145** okul müdürü telefonla aranmış ve **278** öğretmene google form iletilmiştir.
- g. Okul müdürlerine görevlerine devam edip etmedikleri, proje kapsamında sınıfa gönderilen materyallerin durumuna ilişkin fotoğraf göndermeleri, öğretmenlerle google formu paylaşımları ve sürece ilişkin görüşleri sorulmuştur.
- h. Gönderilen google formlar belirli aralıklarla kontrol edilmiştir. Henüz formu doldurmayan öğretmen ya da fotoğraf göndermeyen okul müdürü varsa önce mesajla, sonra telefonla hatırlatma yapılmıştır.

Katılımcılardan Elde Edilen Veriler

Çalışma kapsamında okul müdürleriyle telefon görüşmesi yapılmış, projenin uygulandığı sınıflarda görev yapan öğretmenlere google form gönderilmiş ve bu biçimde veriler elde edilmiştir. Okul müdürlerine ulaşamadığında müdür yardımcıları ile görüşme yapılmıştır. Hem öğretmenlerden hem de okul müdürlerinden elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiş, öğretmen ve okul müdürlerinin eğilimleri frekanslarla açıklanmış ve bulgular ortaya konulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2011).

A. Okul müdürlerinden elde edilen veriler

Proje kapsamında desteklenen **148** sınıfın üçü aynı okulda olduğu için toplamda **145** okul idarecisine telefon ile ulaşılmaya çalışılmıştır. İdarecilerin **100'ü** ile telefon görüşmesi yapılmış, **42'sine** en az iki kez aranmasına rağmen ulaşılammıştır. Kalan 3 sınıfın 1'i Tohum Otizm Vakfı Eğitim Kurumları olması nedeniyle, 2'si bir ay içinde donanımı yapılmış sınıfın okulu olması nedeniyle görüşmeye dahil edilmemiştir. Tablo 1'de verilere ilişkin özet bilgiler sunulmuştur. Detaylı veriler tablonun ardından paylaşılmıştır.

Tablo 1: Okul idarecileriyle görüşme verileri

Elde Edilen Veriler	Yanıtlar
Telefon edilen okul idareci sayısı	145
Görüşme yapılan/ulaşılan okul idareci sayısı	100
Ulaşılamayan okul idarecisi sayısı	42

Okul idarecilerinin **77'si** öğretmenlere google formu göndermeyi, Vakfımız ile tabela ve sınıfa ilişkin fotoğraf paylaşmayı olumlu karşılamıştır. Bununla birlikte yalnızca **47** okuldan tabela ve sınıfın durumuna ilişkin fotoğraflar gelmiştir. Sınıfların durumlarına ve proje sürecine ilişkin fotoğraflar **EK 1**'de paylaşılmıştır. **54** okulun öğretmenleri google formu doldurmuştur. Google form dolduran toplam öğretmen sayısı **178**'dir. **53** sınıfta **2** öğretmen, **4** otizmli çocuk tam gün, **31** sınıfta **4** öğretmen **8** çocuk sabahçı ve öğlenci olarak eğitim almaktadır.

Yapılan görüşmeler sırasında okul müdürlerinden önemli geri bildirimler alınmıştır. Örneğin 2022'de Adana Yüreğir ilçesinde projenin uygulandığı okulun müdürü otizm sınıflarının ilçelerindeki en güzel sınıf olarak

konusulduğunu paylaşmıştır. 2019'da Yozgat'ın Sorgun ilçesinde projenin uygulandığı okulun müdürü, o dönem materyallerden yararlandıklarını özellikle tabletlerin pandemi döneminde çok işe yaradığını söylemiştir. 2022'de İstanbul Esenler'de projenin uygulandığı okulun müdürü özel eğitim sınıfının sabahçı ve öğlenci olarak aynı sınıfı ve ortak materyalleri işbirliği içinde ve etkin biçimde kullandıklarını paylaşmışlardır. Müdürlerin en çok dile getirdiği konulardan biri, bir okulda iki özel eğitim sınıfı olduğunda, destek sunulmayan sınıfın materyallerden yararlanamamasıdır.

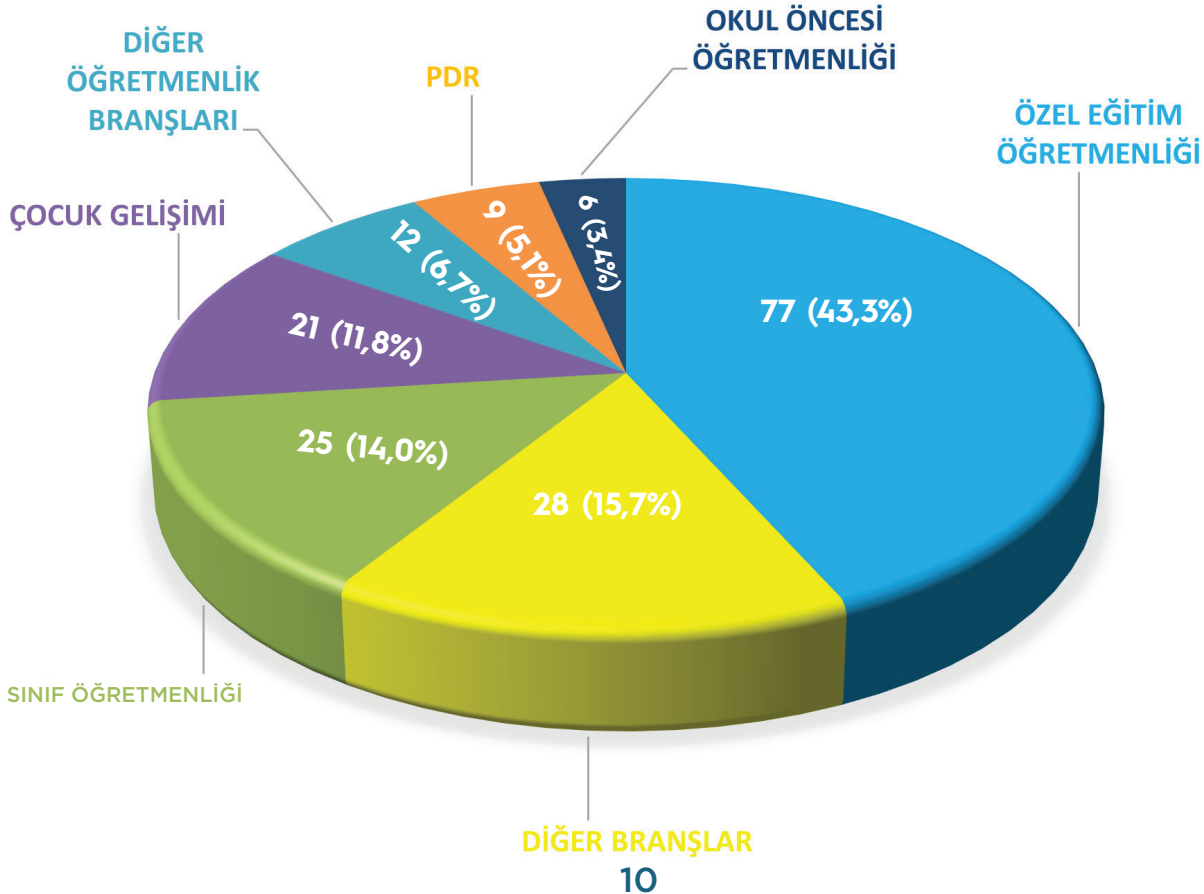
2023'te İzmir'in Menderes ilçesinde projenin uygulandığı bir okulun müdürü, materyallerin etkin kullanıldığını ancak sadece destek sağlanan sınıfın materyallerden faydalandığını, diğer otizm sınıfının materyalsiz olduğunu aktarmıştır.

B. Öğretmenlerden elde edilen veriler

Okul idarecileri aracılığı ile ulaştırılan google formu **178** öğretmen doldurmuştur. Google form EK 2'de sunulmuştur. Öğretmenlerden elde edilen veriler demografik bilgiler, eğitim ve teknoloji materyallerine ilişkin görüşler, proje kapsamında sunulan eğitimlerin etkisine ilişkin görüşler ve eğitimlerin güncellenmesine ilişkin görüşler olmak üzere 4 bölümde ele alınmıştır.

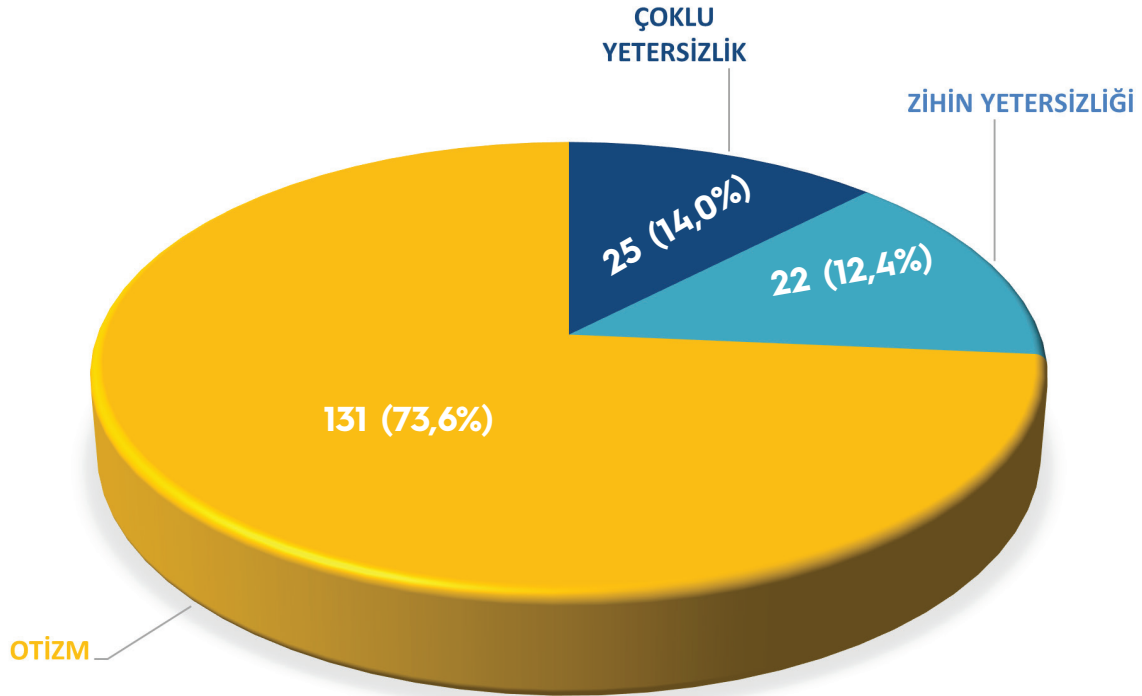
Demografik Bilgiler: Demografik bilgiler kapsamında, aşağıda öğretmenlerin branşları, çalıştıkları öğrencilerin yetersizlik durumları ve öğrencilerin yaş grupları hakkında elde edilen bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin projenin gerçekleştirildiği dönemde ilgili okulda görev yapma durumlarına ilişkin bilgiler de paylaşılmaktadır. Grafik 2 öğretmenlerin branşlarına göre yüzdelik dağılımını göstermektedir.

Grafik 2: Öğretmenlerin branş dağılımları

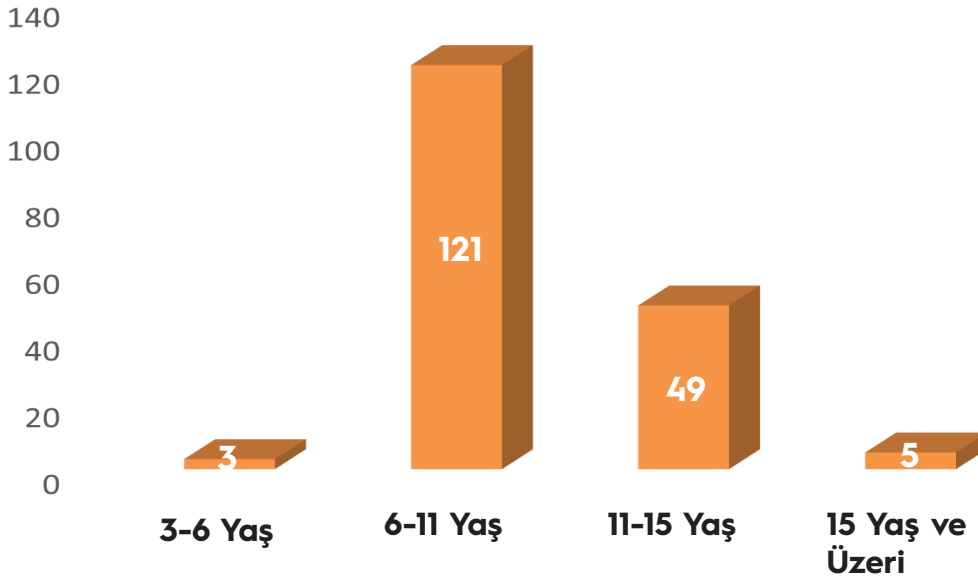
Formu dolduran **178** öğretmenin yanıtlarına göre öğretmenlerin **%43'ü (n=77)** özel eğitim öğretmenliği, **%14'ü (n=25)** sınıf öğretmenliği, **%12'si (n=21)** çocuk gelişimi, **%5'i (n=9)** psikolojik danışmanlık ve rehberlik (PDR) ve **%3'ü (n=6)** okul öncesi öğretmenliği lisans programlarından mezun olmuştur. Öğretmenlerin **%16'sı (n=28)** diğer branşlardan (felsefe, iktisat, sosyoloji gibi) ve **%7'si (n=12)** diğer öğretmenlik branşlarından (Türkçe öğretmenliği, fizik öğretmenliği gibi) mezun olmuştur. Öğretmenler otizm, zihin yetersizliği ve çoklu yetersizlik olmak üzere üç alanda çalışmaktadır. Grafik 3 öğretmenlerin çalıştıkları yetersizlik gruplarına göre yüzdelik dağılımları göstermektedir. Öğretmenlerin **%74'ü (n=131)** otizm, **%14'ü (n=25)** zihin yetersizliği ve **%12'si (n=22)** çoklu yetersizlik alanlarında çalışmaktadır.

Grafik 3: Öğretmenlerin çalıştıkları yetersizlik grupları

Öğretmenlerin çalıştıkları yaş grupları çeşitlilik göstermektedir. Grafik 4 öğretmenlerin çalıştıkları öğrencilerin yaş gruplarına göre sayısal dağılımlarını göstermektedir.

Grafik 4: Öğretmenlerin çalıştıkları yaş grupları

Veriler incelendiğinde öğretmenlerin **%68'i (n=121)** öğretmenin **6-11** yaş arası, **%28'i (n=49)** **11-15** yaş arası, **%3'ü (n=5)** **15** yaş ve üzeri ve **%2'si (n=3)** **3-6** yaş arası öğrenci gruplarıyla çalışmaktadır.

Son olarak, öğretmenlerin projenin yapıldığı dönemde, ilgili okulda görev yapma durumları incelendiğinde, **%59 (n=105)** öğretmenin görev yapmadığı, **%41'inin (n=73)** ise görev yaptığı belirlenmiştir.

Eğitim ve Teknolojik Materyallere İlişkin

Görüşler: Google form dolduran öğretmenlerin eğitim ve teknolojik materyallere ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

- Öğretmenlerin **%45'i (n=79)** eğitim materyallerinin, **%47'si (n=84)** teknolojik materyallerin özel eğitim sınıfları için uygun olduğunu paylaşmıştır.
- Öğretmenlerin **%12'si (n=23)** eğitim materyalleri listesinin genişletilebileceğini, **%21'i (n=37)** teknolojik materyallerin daha kaliteli olması, içinde mutlaka yazıcı, akıllı tahta ve daha fazla tablet olması görüşünü vermişlerdir.
- Öğretmenlerin **%75'i (n=132)** sınıflarındaki tablet ve laptopun çalışır durumda olduğunu, **%19'u (n=34)** çalışmadığını, bozulduğunu belirtmişlerdir.
- Öğretmenlerin en sık kullandıkları teknolojik cihaz laptopdur. Öğretmenlerin **%50'si (n=88)** laptopu, **%23'ü (n=41)** tableti sıklıkla kullanmaktadır.
- Öğretmenlerin en sık kullandığı eğitim materyalleri sırasıyla;
 - Zıtlık, ilişki kurma, sayı sayma gibi bilişsel becerileri destekleyen materyaller,
 - Hikaye sıralama, eylemleri adlandırma gibi dil ve konuşma becerilerini destekleyen materyaller,
 - Puzzle, ahşap bul-tak, trambolin gibi serbest zamanları destekleyen materyaller,
 - Hikaye kitapları, boyama kitapları gibi serbest zamanı destekleyen ve dikkat süresini arttıran materyaller olmuştur.

- Öğretmenlere en az kullandıkları eğitim materyalleri sorulduğunda **%42'si (n=74)** eğitim materyallerinin tamamını kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin en az kullandıkları materyaller çeşitlilik göstermektedir.
- Öğretmenlere Tohum Otizm Vakfı Her Sınıf Bir Tohum Projesi ile sınıflarındaki materyal gereksinimlerinin tamamlanıp tamamlanmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin **%61'i (n=108)** evet, **%31'i (n=55)** hayır ve **% 5'i (n=9)** kısmen demiştir. Diğerleri yanıt vermemiştir.
- “Hayır” ya da “kısmen” diyen 64 öğretmene başka ne tür eğitim ve teknolojik materyallere gereksinim duydukları sorulmuştur. Bu soruyu 59 öğretmen yanıtlamıştır. Öğretmenlerin en çok istedikleri materyaller;
 - Akıllı tahta, renkli yazıcı ve daha fazla sayıda tablet,
 - Duyu bütünleme ya da spor becerilerini destekleyici materyaller,
 - Dil ve konuşma becerilerini ya da bilişsel becerileri destekleyici farklı çeşitlilikteki materyallerdir.

Google form aracılığı ile öğretmenlerden çeşitli geri bildirimler alınmıştır. Örneğin bir öğretmen "Sevinçle söyleyebilirim tüm materyalleri konu dağılımına göre, öğrencilerin akademik seviyesine göre kullandım. Ağır hafif birleştirilmiş sınıf olduğu için hepsini kullandık." derken başka bir öğretmen "Gönderilen tüm materyalleri öğrencilerimizin faydalanması için kullanıyoruz, kullanmadığımız materyal yok" demiştir. Öğretmenlerden biri teknolojik materyallerle ilgili "Hepsi çalışır durumda, arızalandı tamir ettirdik. Sadece özel eğitim sınıfı değil okulumuzun tamamı faydalandı." diyerek gönderilen materyallerin faydasından bahsederken başka bir öğretmen "Tablet ve bilgisayar gönderildi. Kısa bir süre önce maalesef kırıldılar." biçiminde yanıt vermiştir.

Sunulan Eğitimlerin Etkisine İlişkin Görüşler: Projenin gerçekleştiği dönemde okullarında görev yapan **73** öğretmenin sunulan eğitimlerin etkisine ilişkin görüşleri alınmıştır. Sunulan eğitimlerin etkisi proje kapsamında eğitime katılan ve destek sağlanan sınıfta görev yapmaya devam eden **50** öğretmenin yanıtları ile ölçülmüştür.

Tablo 2: Öğretmenlerden elde edilen bulgular

Elde Edilen Veriler	Yanıtlar
Google formu dolduran öğretmen sayısı	178
Projenin gerçekleştiği dönemde sınıfta görev yapan öğretmen sayısı	73
Eğitime katılan öğretmen sayısı	50

Öğretmenlerin katıldıkları eğitim dağılımları Tablo 3'te gösterilmiştir. Öğretmenlerin en sık katıldıkları eğitimler problem davranışlarla baş etme stratejileri (**n=37**), yeni beceri kazandırma (**n=15**), otizmli çocukların eğitimi (**n=14**) ve otizmli çocuklara dil ve iletişim becerilerinin öğretimi (**n=14**) olmuştur.

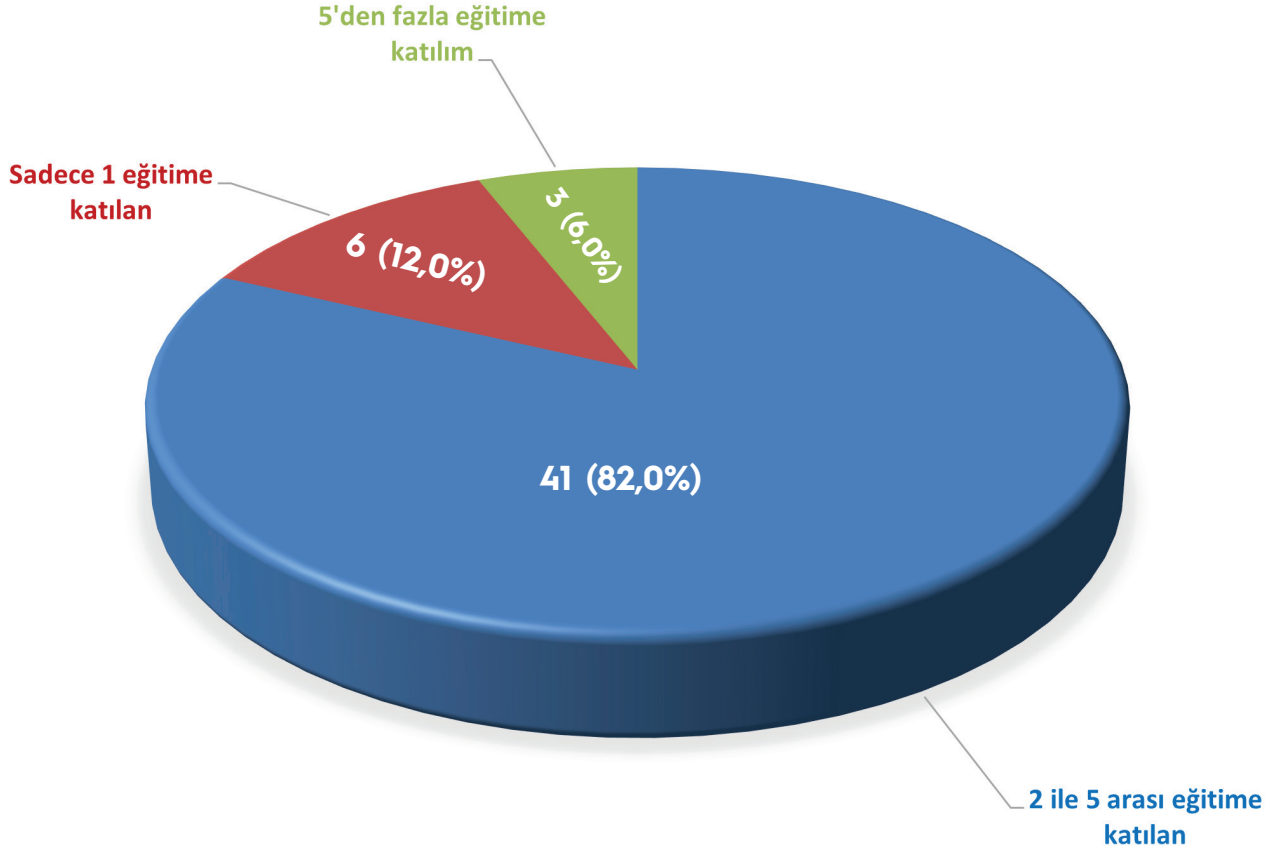
Tablo 3: Öğretmenlerin katıldıkları eğitimler

Konu Başlıkları	Katılan Öğretmen Sayısı
Problem davranışlarıyla baş etme stratejileri	37
Yeni beceri kazandırma (pekiştirme)	15
Otizmli çocukların özel eğitimi	14
Otizmli çocuklara dil ve iletişim becerilerinin öğretimi	14
Afet ve acil durumlarda otizmli bireyler	8
Etkinlik çizelgesi kullanarak otizmli çocuklara beceri öğretimi	5
Taklit becerilerinin öğretimi	4
Ayrık denemelerle öğretim	4
Fırsat öğretimi	3
İpucu sunma ve geri çekme	3
Otizmli çocuklara öz bakım becerilerinin öğretimi	2
Beslenme eğitimi	2

Öğretmenlerin en sık katıldıkları eğitimler problem davranışlarla baş etme stratejileri (n=37), yeni beceri kazandırma (pekiştirme) (n=15), otizmli çocukların özel eğitimi (n=14) ve otizmli çocuklara dil ve iletişim becerilerinin öğretimi (n=14) olmuştur.

Öğretmenlere “Proje kapsamında kaç eğitime katıldınız?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin kaç eğitime katıldıkları Grafik 7’de paylaşılmıştır.

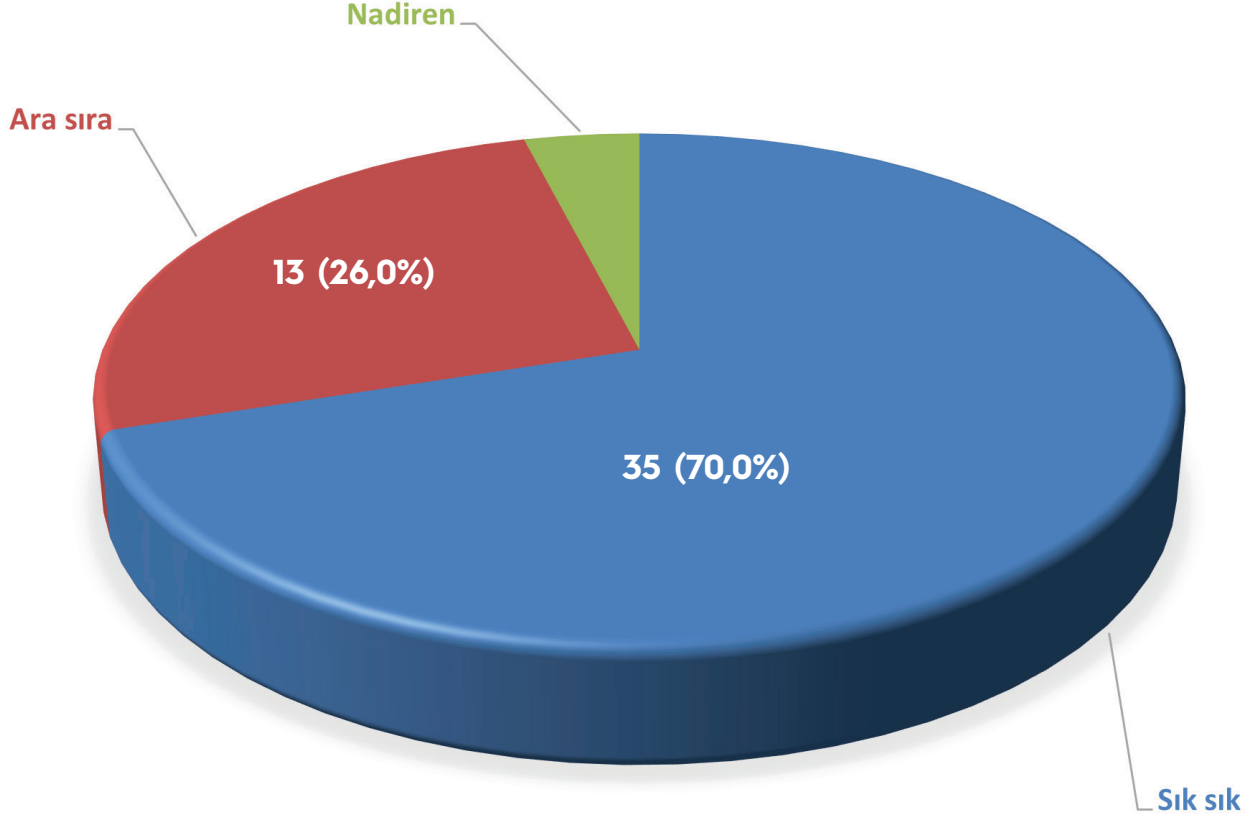
Grafik 5: Öğretmenlerin katıldığı eğitim sayısı

Öğretmenlerin %82'si (n=41) "2 ile 5 arasında eğitime", %12'si (n=6) "sadece 1 eğitime" , %6'sı (n=3) "5'ten fazla eğitime" katılmıştır.

Öğretmenlere "Eğitimde aldığınız bilgi ve becerileri öğrencilerinizle ve ailelere yürüttüğünüz çalışmalarınızda ne düzeyde kullandınız/kullanıyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin öğrendiği bilgileri mesleki yaşantılarında kullanma düzeyleri Grafik 6'de gösterilmektedir.

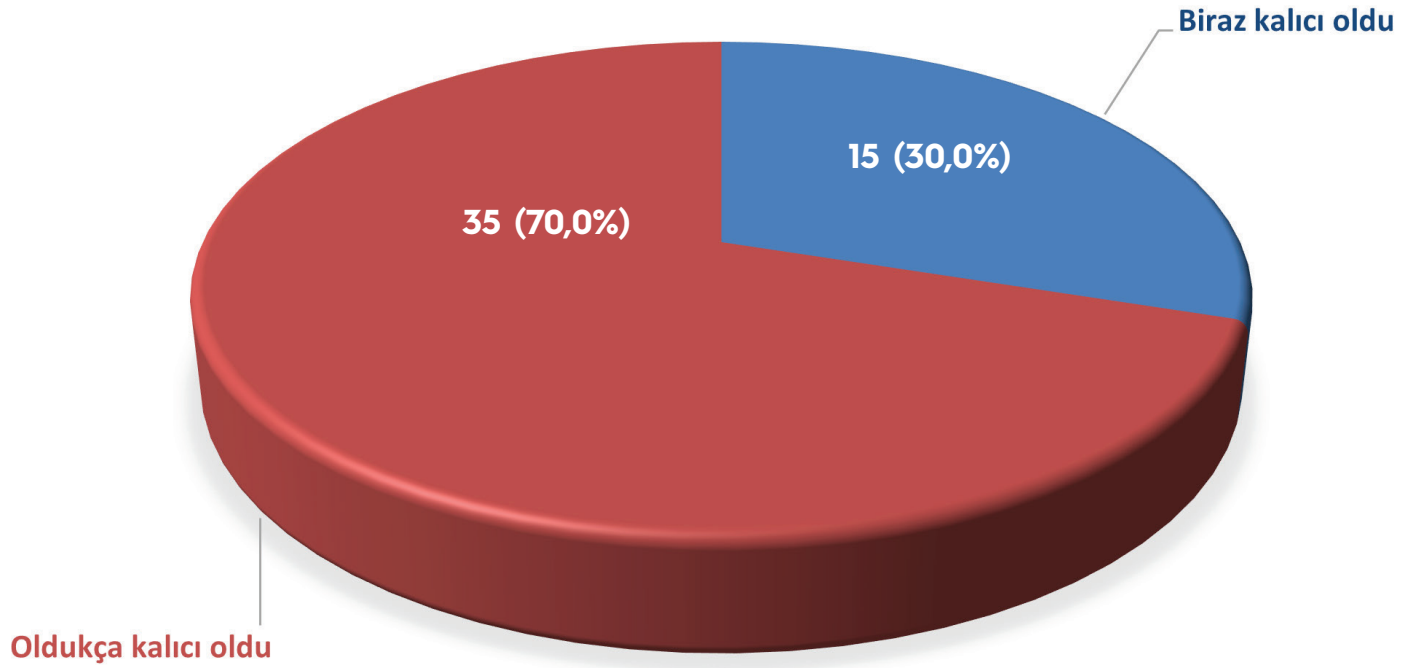
Grafik 6: Öğretmenlerin eğitimlerden aldıkları bilgileri kullanma düzeyleri

Öğretmenlerin %70'i (n=35) "Sık sık kullandım/kullanıyorum", %26'sı (n=13) "Ara sıra kullandım/kullanıyorum" , %4'ü (n=2) "Nadiren kullandım/kullanıyorum" demiştir.

Öğretmenlere "Eğitimde aldığınız bilgilerin mesleki becerileriniz açısından ne derece kalıcı olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin eğitimlerin kalıcılığına ilişkin görüşleri Grafik 7'da verilmiştir.

Grafik 7: Eğitimin kalıcılığına ilişkin görüşler

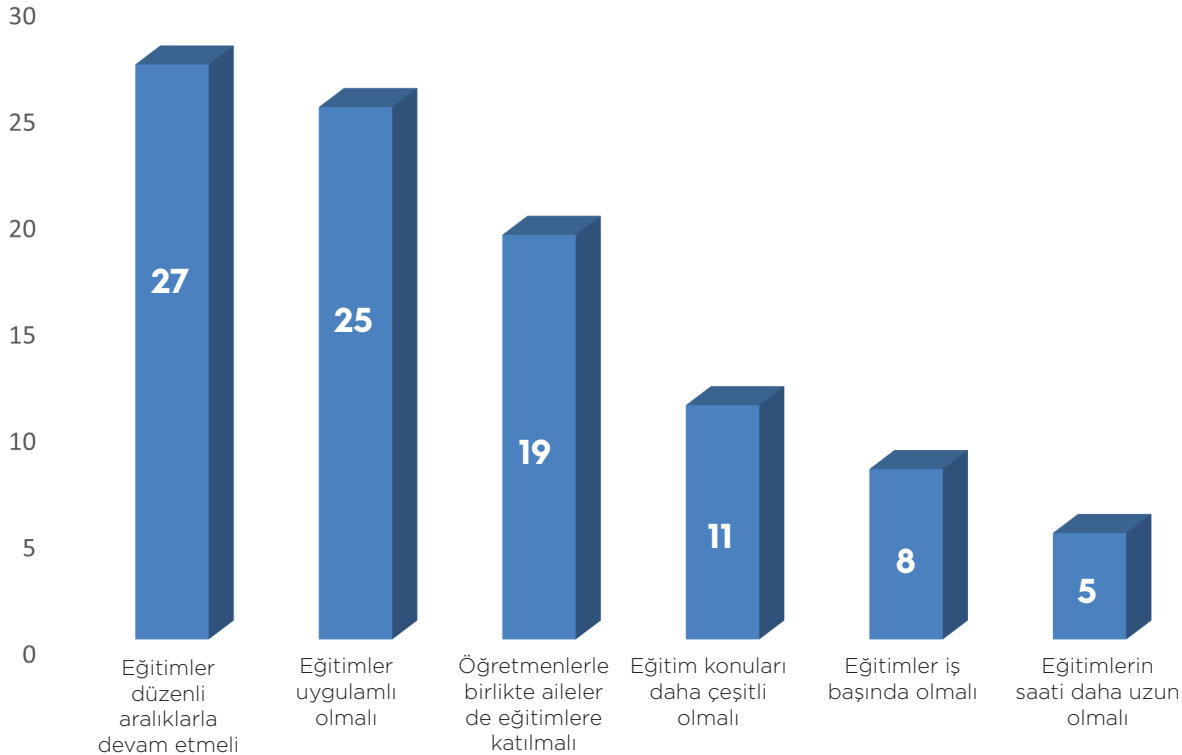
Öğretmenlerin % 70'i (n=35) "Oldukla kalıcı oldu", % 30'u (n=15) "Biraz kalıcı oldu" demiştir.

Öğretmenlere sunulan eğitimin öğretmenlerin çoğunluğu için etkili ve kalıcı olması Her Sınıf Bir Tohum projesinin en önemli çıktılarının başında gelmektedir. Bu sayede öğretmenler otizmlili öğrencilerine nitelikli ve etkili bir eğitim sunabilmektedirler.

Öğretmenlere “Eğitim aldığınız hangi konudaki bilgileri uygulamalarınızda ne sıklıkla kullandınız?” sorusuna öğretmenlerin **%32’si (n=16)** problem davranışlarla önleme ve baş etme stratejilerini, **%26’sı (n=13)** yeni beceri kazandırma stratejileri, **%16’sı (n=8)** dil ve iletişim becerileri öğretme tekniklerini sıklıkla kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin eğitim içeriklerine ilişkin verdikleri geri bildirimler şu biçimdedir: “Afet yönetimini hem çocuklara anlattım hem de velileriyle görüştüm”, “Otizmli bireylerde görülen davranış problemleriyle baş etme stratejilerini, günlük yaşam becerilerini geliştirme yöntemlerini, akademik başarıyı artırmaya yönelik stratejileri ve konuşma ile iletişimde yaşanan problemleri çözmeye dair stratejileri sıklıkla kullanmaktayız” ve “Aldığım tüm eğitimleri kullandım” demiştir.

Öğretmenlere “Eğitimde aldığınız bilgilerin daha kalıcı ve uygulamalarda kullanılabilir olması için ne önerirsiniz?” sorusu çoktan seçmeli ve birden fazla yanıt verecekleri biçimde sorulmuştur. Öğretmenlerin yanıtları Grafik 8’de gösterilmek ile birlikte diğer yanıtını verip görüş bildiren öğretmen olmamıştır.

Grafik 8: Eğitimlerin daha kalıcı olmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmenlerin %54'ü (n=27) "Eğitimler düzenli aralıklarla devam etmeli", **%52'si (n=25)** "Eğitimler uygulamalı olmalı", **%38'i (n=19)** "Öğretmenlerle birlikte ailelerde eğitimlere katılmalı", **%22'si (n=11)** "Eğitim konuları daha çeşitli olmalı", **%16'sı (n=8)** "Eğitimler iş başında olmalı", **%10'u (n=5)** "Eğitim saati daha uzun olmalı" demiştir.

Eğitimlerin Güncellenmesine İlişkin Görüşler: Öğretmenler mesleki becerilerini geliştirmek için birbirinden farklı konularda eğitime gereksinim duydukları belirlenmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin gereksinim duydukları eğitim konuları

Konu Başlıkları	Sayı
Dil ve iletişim becerilerini kazandırma	62
Davranış problemleri ile baş etme	58
Aile eğitimi	16
Farklı disiplinleri ya da gelişim yetersizliklerini tanıma	16
Sosyal becerilerin öğretimi	15
Diğer konular	15
Otizmli çocukların cinsel gelişimi ve cinsel eğitimi	12
Özbakım ve tuvalet becerileri	11
Uygulamalı davranış analizine dayalı yöntemler	10
Beslenme becerilerinin öğretimi	10
Sınıf yönetimi, stresle baş etme	7
Oyun becerilerinin öğretimi	5

Öğretmenler en çok “dil ve iletişim becerilerinin kazandırılması” ve “davranış problemleri ile baş etme” konularına gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Mesleki beceriler, alternatif iletişim becerileri, dikkati sağlamaya yönelik etkinlikler, okuma yazma ve matematik gibi akademik becerileri, spor becerileri, afet ve acil durumlar, teknolojiye dayalı beceriler, günlük yaşam becerileri ve zihin kuramı en az bir kez tercih edilmiş diğer konulardır. Öğretmenler arasında konuya ilişkin bazı görüşler şu biçimdedir: “Bilimsel dayanaklı uygulamaları sınıf içi kullanmak isteriz”, “Akademik çalışmalar yapabilmek adına öncelikli gereken becerilerin kazandırılarak varsa problem davranışların ortadan kaldırılması sağlanarak sosyalleşme için de gerekli olacak iletişim becerilerinin kazandırılması adına eğitimler verilebilir” ve “Öğrencilere yaklaşım ve onlarla iletişim kurma konusunda eğitim olabilir. Bu konuyla ilgili bir gereksinimim yok ama her gün yeni birşey öğrenip yeni birşeyler ile karşılaşmaktayız. Bundan dolayı sürekli kendimizi geliştirmemiz gerekmektedir” Öğretmenlere ailelerin yaşam kalitelerini artırmak ve çocuklarıyla etkileşimlerini geliştirmek için hangi konularda eğitime gereksinim duydukları sorulmuştur. Yanıtlar Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5: Öğretmenlere göre ailelerin gereksinim duydukları eğitim konuları

Konu Başlıkları	Yanıtlar
Sosyal becerilerin öğretimi	35
Dil ve konuşma becerilerinin öğretimi	23
Aileler için bilgilendirme ve sosyal destek	22
Problem davranışlarla baş etme	17
Beslenme becerilerinin öğretimi	17
Okul ve öğretmenlerle işbirliği	16
Özbakım ve hijyen becerileri	13
Ergenlik, cinsel gelişim ve cinsel eğitim	11
Yeni beceriler kazandırma (Pekiştirme)	7
Serbest zaman becerileri	5
Günlük yaşam becerileri	5

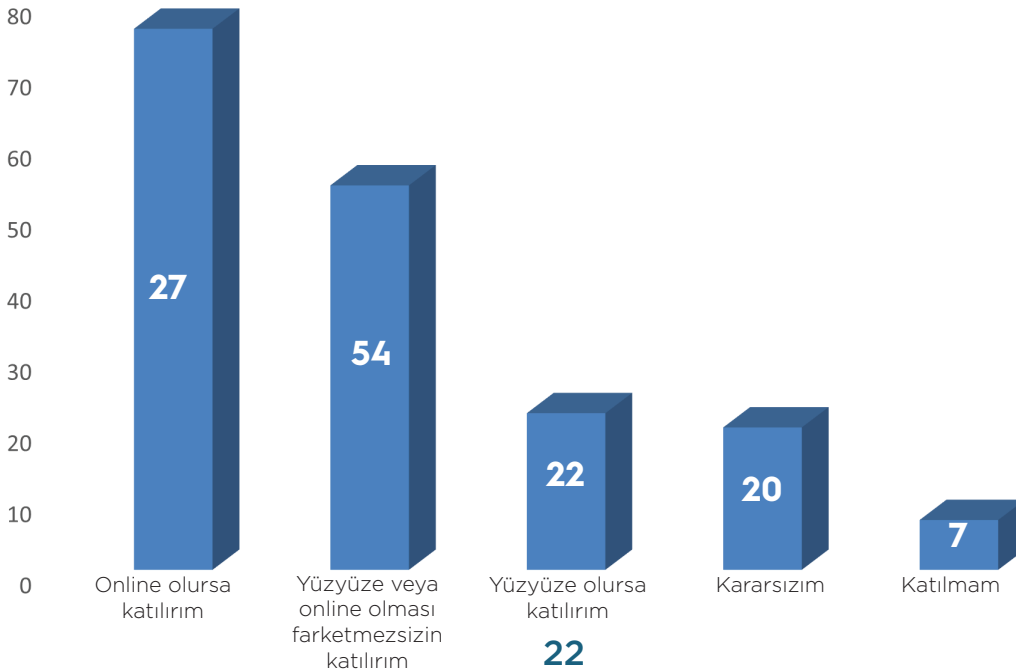
Her Sınıf Bir Tohum Projesi Etki Değerlendirme Raporu, 2025

Öğretmenler ailelerin otizmlili çocuklarına en çok sosyal becerilerle dil ve konuşma becerilerini kazandırmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca aile bireylerinin sosyal destek ve çocuklarının eğitimlerindeki rollerine ilişkin bilgilendirilme ihtiyacı içinde olduklarını da belirtmişlerdir. Otizm farkındalığı, engelli hakları, oyun becerileri ve akran desteği de en az bir kez tercih edilmiş diğer konulardır. Öğretmenler konuya ilişkin görüşlerini şu sözlerle paylaşmışlardır: *“Ailelere davranış problemleriyle baş edebilme ve kural koyup devam ettirme konusunda eğitim verilebilir”, “Mevcut durumun kabulü, okul ile işbirliği ve sosyal beceri kazandırma eğitimleri gerekmektedir” ve “Otizm konusunda doğru bilinen yanlışlar ve çocuklarına nasıl yaklaşmaları gerektiği konularında eğitimler verilebilir”.*

Öğretmenlere Tohum Otizm Vakfı tarafından düzenli aralıklarla yapılacak öğretmen eğitimlerine katılmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Grafik 9, Tohum Otizm Vakfı tarafından düzenli aralıklarla yapılacak öğretmen eğitimlerine katılma istekliliklerine ilişkin öğretmen yanıtlarının sayısal dağılımlarını göstermektedir. Verilen yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin %43'ü (n=76) eğitimler online olursa katılmak istediğini, %30'u (n=53) yüz yüze veya online olması fark etmeksizin katılmak istediğini, %12'si (n=22) yüz yüze olursa katılmak istediğini, %11'i (n=20) kararsız olduğunu ve %4'ü (n=7) öğretmen eğitimlere katılmak istemediğini belirtmiştir.

Anketin son bölümünde, öğretmenlere görüş ve önerilerine daha detaylı ulaşabilmemiz için kendileriyle iletişime geçmemizi isteyip istemedikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin % 37'si (n=66) bu soruya “evet” yanıtı vermiştir.

Grafik 9: Tohum Otizm Vakfı tarafından düzenli aralıklarla yapılacak öğretmen eğitimlerine katılma ilişkin görüşler

Sonuç ve Öneriler

Bulgular 2018 yılından itibaren Her Sınıf Bir Tohum Projesi desteği sunulan özel eğitim sınıflarındaki eğitim ve teknoloji materyallerinin çoğunluğunun hala aktif olarak kullanıldığını, bununla birlikte bazı sınıflarda (özellikle pandemi öncesi destek sunulmuş sınıflar) eğitim ve teknoloji materyallerinin yıprandığını, tekrar gereksinim oluştuğunu göstermektedir. Öğretmenlerin %61'i (n=108) bu proje ile sınıflarındaki eğitim ve teknolojik materyal gereksiniminin karşılandığını paylaşmıştır. Öte yandan sınıflarda öğretmen sirkülasyonunun fazla olması dikkat çekmektedir. Google formu dolduran 178 öğretmenden sadece 73'ü proje gerçekleştiğinde aynı sınıfta görev yaptığını dile getirmiştir. Öğretmenlere katıldıkları öğretmen eğitimlerinden edindikleri bilgi ve becerileri ne sıklıkta kullandıkları sorulduğunda öğretmenlerin çoğu bu bilgileri kalıcı olarak kullandıklarını paylaşmışlardır. Öğretmenlere sunulan eğitimin öğretmenlerin çoğunluğu için etkili ve kalıcı olduğu elde edilen bulgular arasındadır. Projenin uygulandığı sınıflardaki 178 öğretmenden 151'i önümüzdeki dönemlerde Tohum Otizm Vakfı tarafından yapılacak düzenli eğitimlere katılmak istediğini belirtmiştir. Öğretmenler en çok dil ve iletişim becerilerini kazandırma ve sorun davranışlarla baş etme konularında eğitime gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler aile bireylerine yönelik eğitimlerin de devam etmesi gerektiğini, aile bireylerinin en çok sosyal beceriler ile dil ve konuşma becerilerini kazandırma konusunda gereksinimleri olduğunu dile getirmişlerdir. Çalışmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdakiler önerilmektedir:

1. Otizmli çocuklarla çalışan öğretmenler için mesleki gelişime dayalı eğitimlere katılmak oldukça önemlidir. Bu nedenle projeden faydalanan sınıfların öğretmenlerinden oluşan bir ağ oluşturulması önerilmektedir.

2. Bu ağ aracılığı ile Türkiye'nin farklı şehirlerinde görev yapan öğretmenler için gereksinim duydukları konularda eğitimler düzenlenebilir, Vakfın geliştirdiği diğer eğitimler, raporlar, içerikler ve webinarlardan haberdar olmaları sağlanabilir.

3. Öğretmenlerin vurguladıkları konulardan biri de eğitimin uygulamalı olmasıdır. Bu nedenle gerek yüz yüze gerek ağ aracılığı ile online biçimde verilecek eğitimlerde öğretmenlerin uygulama yapması esastır. Bu amaçla yetişkin eğitimi ve aktif dinleme ilkeleri kullanılmalıdır.

4. Projenin okul içindeki etkisini arttırmak için okul iklimine etki edecek otizmli çocukların akranlarına eğitim sunulması, okulda görev yapan herkesin otizme ilişkin farkındalık eğitimi alması ve kapsayıcı bir okul iklimi yaratılması gerekmektedir.

Kaynakça

- National Research Council. (2001). Educating Children with Autism. The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/10017>
- Odom, S. L., Collet-Klingenberg, L., Rogers, S. J., & Hatton, D. D. (2010). Evidence-based practices in interventions for children and youth with autism spectrum disorders. *Preventing School Failure*, 54(4), 275-282. <https://doi.org/10.1080/10459881003785506>
- Tekin-Iftar, E., & Birkan, B. (2010). Small group instruction for students with autism spectrum disorders. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 45(1), 137-149. <https://www.jstor.org/stable/23879759>
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2011). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Seçkin.
- <https://www.tohumotizmportali.org/anasayfa>
- <https://tohumotizm.org.tr/>

EK 1: Projeden Fotoğraflar

EK 2: Tohum Otizm Vakfı Her Sınıf Bir Tohum Projesi Değerlendirme Formu

Açıklama: Bu form, **Tohum Otizm Vakfı** tarafından yürütülen **Her Sınıf Bir Tohum Projesi** kapsamında sınıfınıza gönderilen eğitim ve teknoloji materyalleri ile verilen eğitimleri değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur.

Bölüm 1-Demografik Bilgiler:

- E-posta:
- Adı-soyadı:
- Telefon numarası:
- Mezun olduğu bölüm:
- Mezun olduğu fakülte ve üniversite:
- Bu okulda hangi yıldan beri görev yapıyorsunuz?
- Çalıştığınız öğrenci grubu (seçenekler arasından):
- Çalıştığınız yaş grubu (seçenekler arasından):

Bölüm 2-Proje Kapsamında Sınıfınıza Gönderilen Eğitim ve Teknoloji Materyallerinin Değerlendirilmesi:

Açıklama: Aşağıda yer alan maddeleri 1: Çok Uygun, 2: Uygun, 3: Uygun Değil, 4: Hiç Uygun Değil, 5: Kararsızım olacak şekilde değerlendiriniz.

- **Eğitim materyallerin öğretim yapma ihtiyacınıza uygunluğu:**
 1. Çok uygun
 2. Uygun
 3. Uygun değil
 4. Hiç uygun değil
 5. Kararsızım
- **Eğitim materyallerinin hepsinden yararlanabiliyor musunuz?**
 1. Evet
 2. Hayır
 3. Kısmen
- **Eğitim materyalleri arasında en sık kullandığınız üç araç:**
- **Eğitim materyalleri içinde gereksinim olmadığını düşündüğünüz üç araç:**
- **Sınıfınıza gönderilen teknolojik araçlar hala mevcut ve çalışır durumda mı? (tablet, laptop, talkido)**

- **Teknolojik araçların (tablet, laptop, talkido) öğretim yapma ihtiyacınıza uygunluğu:**
 1. Çok uygun
 2. Uygun
 3. Uygun değil
 4. Hiç uygun değil
 5. Kararsızım
- **Teknolojik araçlar arasında en sık kullandığınız araç:**
 1. Telefon
 2. Tablet
 3. Talkido
- **Sizce sınıfınızdaki materyal gereksinimi bu proje ile tamamlandı mı?**
 1. Evet
 2. Hayır
- **Cevabınız hayır ise, hangi eğitim ve teknoloji materyallerine ihtiyaç duyduğunuzu düşünüyorsunuz?**

Bölüm 3-Verilen Eğitimlerin Etkisinin Değerlendirilmesi :

- Proje kapsamında gerçekleştirilen eğitimlere katıldınız mı?
 1. Katıldım
 2. Katılmadım*

***Katılımcıyı Bölüm 6'ya yönlendirecek!**

Bölüm 4-Verilen Eğitimlerin Etkisinin Değerlendirilmesi :

Açıklama: Projenin gerçekleştiği tarihte projenin yapıldığı sınıfta görev yaptıysanız doldurunuz.

- Proje kapsamında gerçekleştirilen eğitimlere katıldınız mı?
 1. Katıldım
 2. Katılmadım*

***Katılımcıyı Bölüm 6'ya yönlendirecek!**

Bölüm 5-Verilen Eğitimlerin Etkisinin Değerlendirilmesi:

- Proje kapsamında hangi eğitimlere katıldınız?
- Aldığınız eğitimi öğrencilerinizle ve ailelere çalışmalarınızda kullandınız mı?
 1. Sık sık kullandım
 2. Ara sır kullandım
 3. Nadiren kullandım
 4. Hiçbir zaman kullanmadım
- Aldığınız eğitimin mesleki becerileriniz için kalıcı olduğunu düşünüyor musunuz?
 1. Kalıcı oldu
 2. Biraz kalıcı oldu
 3. Hiç kalıcı olmadı
- Aldığınız eğitimin daha kalıcı ve uygulamalarda kullanılabilir olması için ne önerirsiniz?
 1. Eğitimin saati daha uzun olmalı
 2. Eğitim konuları çeşitli olmalı
 3. Eğitimler uygulamalı olmalı
 4. Eğitimler iş başında olmalı
 5. Öğretmenlerle birlikte aileler de eğitimlere katılmalı
 6. Eğitimler düzenli aralıklarla devam etmeli
 7. Diğer

Bölüm 6-Eğitimlerin Güncellenmesi:

- Açıklama: Proje kapsamında gelecekte sunulması planlanan eğitimlerle ilgili görüşlerinizi aşağıda belirtiniz.
- Otizmli öğrencilerinizle çalışırken mesleki becerilerinizi geliştirmeniz için herhangi bir eğitime ihtiyaç duyuyor musunuz?
 1. Evet
 2. Hayır
 3. Kararsızım
- Cevabınız evet ise hangi konularda eğitim verilmesini istersiniz?(En fazla 3 ayrı konu başlığı belirtiniz.)
- Ailelerin yaşam kalitesini arttırmak için sizce hangi konularda eğitimler verilebilir? (En fazla 3 ayrı konu başlığı belirtiniz.)
- Tohum Otizm Vakfı tarafından düzenli aralıklarla yapılacak öğretmen eğitimlerine katılmak ister misiniz?
 1. Evet / Yüz yüze olursa katılırım.
 2. Evet / Online olursa katılırım.
 3. Evet / Yüz yüze ya da online fark etmeksizin katılırım.
 4. Hayır katılmam.
 5. Kararsızım.

Tohum Otizm Vakfı

Merkez mah. Sıracevizler cad. Zülfikarlar İş Hanı No:27 Kat.3
Şişli - İstanbul

Tel: 0212 244 75 00

E-posta: info@tohumotizm.org.tr

www.tohumotizm.org.tr